

**ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΑΡΑΧΘΟΥ ΑΡΤΑΣ**

*Παραδοσιακή Αλιεία
Διβάρια στον Αμβρακικό*

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
ΕΠΕΝΔΥΣΤΙ ΣΤΗΝ ΜΟΝΟΝΟΙΑ ΣΤΙΣ ΧΥΜΑΤΙΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΔΕΣΗ • ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΩΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
Όλα είναι θέμα Παιδείας

ISBN: 978-960-89839-3-9

Copyright 2009
ΚΠΕ ΑΡΑΧΘΟΥ ΑΡΤΑΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΔΗΜΟΣ ΑΡΑΧΘΟΥ
ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΑΡΑΧΘΟΥ ΑΡΤΑΣ

Κόπρανα, 47100 Άρτα - Τηλ. & Fax: 26810 69683 - 26810 69654

<http://kpe-arach.art.sch.gr> - E-mail: kpeart@sch.gr

Η Παιδαγωγική - Συγγραφική Ομάδα του ΚΠΕ Αράχθου

Ελπιδοφόρος Ιντζέμπελης - Υπεύθυνος

Ιωάννης Στάμιος - Αναπληρωτής Υπεύθυνος

Βασιλική Μαλάκου - Μέλος

Αντιγόνη Μπότη - Μέλος

Μαρία Ντάμα - Μέλος

Γιάννης Πλούμπης - Μέλος

Κωνσταντινιά Καψάλη - Μέλος

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή μέρους ή του συνόλου των φωτογραφιών
σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς έγγραφη άδεια από τους φωτογράφους.

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ - ΕΚΔΟΣΗ: **ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΑΡΑΧΘΟΥ ΑΡΤΑΣ**
ΜΑΤΑΤΣΗΣ Κ. - ΦΩΤΗΣ Μ. Ο.Ε. - Τηλ.: 26810 23010

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2009

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: Δ. ΠΑΠΑΡΟΥΝΗΣ
ΟΠΙΣΘΟΦΥΛΛΟ: Δ. ΠΑΠΑΡΟΥΝΗΣ

Το ψάρεμα αρχίζει...

ΦΩΤΟ: Δ. ΠΑΠΑΡΟΥΝΗΣ

Aυτό το φυλλάδιο γράφτηκε για να εξυπηρετήσει τους μαθητές αλλά και τους εκπαιδευτικούς που αναλαμβάνουν προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Αναφέρεται στους παραδοσιακούς τρόπους ψαρέματος στα εσωτερικά νερά (λιμνοθάλασσες) και στον κόλπο (Αμβρακικό). Οι τρόποι ψαρέματος στηρίχθηκαν στην παρατήρηση της συμπεριφοράς των ψαριών στις διάφορες καιρικές και περιβαλλοντικές συνθήκες, καθώς και στην καλή γνώση των μετακινήσεων του κάθε είδους, από και προς τις λιμνοθάλασσες. Αναφέρεται επίσης στους στόχους του ομώνυμου προγράμματος, σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες καθώς και φύλλα εργασίας.

Σκοπός του είναι να κεντρίσει το ενδιαφέρον της κάθε περιβαλλοντικής ομάδας των Σχολείων που επισκέπτονται το Κέντρο μας. Η συνεργασία μαθητών και εκπαιδευτικών και η ανάληψη πρωτοβουλιών θα οδηγήσουν στην απόκτηση εμπειριών και στην απόκτηση καινούργιων γνώσεων.

Συνέπεια όλων αυτών θα είναι ο σεβασμός και η ευαισθητοποίηση για τα προβλήματα του περιβάλλοντος.

«Παραδοσιακή αλιεία-Διβάρια στον Αμβρακικό»

Ο Αμβρακικός κόλπος είναι μια θαλάσσια περιοχή έκτασης 450 τετρ. χλμ. και με βάθος 64 μ. Επικοινωνεί με το Ιόνιο Πέλαγος μ' ένα διάυλο πλάτους 600 μ., μήκους 6000 μ. και βάθους 4μ.. Στον Αμβρακικό κόλπο χύνονται οι ποταμοί Λούρος, Άραχθος και Βωβός.

Λόγω των συχνών βροχοπτώσεων και της εκβολής των ανωτέρω ποταμών υπάρχει μειωμένη αλατότητα στα νερά του κόλπου σε σχέση με τα νερά του Ιονίου πελάγους. Ο Αμβρακικός κόλπος, λόγω των παροδικών πλημμύρων, για αιώνες ανανέωσε τα πλούσια ιχθυοαποθέματά του. Οι ποταμοί του, σε συνδιασμό με τα θαλάσσια ρεύματα που δρουν στο εσωτερικό του κόλπου, δημιούργησαν φυσικές λουρονησίδες που είναι απείρου κάλλους. Έτσι ο κόλπος αποτέλεσε καταφύγιο για την ανάπτυξη μιας πλούσιας ορνιθοπανίδας και ιχθυοπανίδας.

Με την εκβολή στον κόλπο των ποταμών και των χειμάρρων δημιουργήθηκε το δέλτα του Αράχθου, του Λούρου, καθώς και οι εκβολές του Βωβού. Έτσι πέρα από τις λουρονησίδες σχηματίστηκαν οι λιμνοθάλασσες Λογαρού, Τσουκαλιό, Ροδιά, Κόφτρα, Παλιομπούκα, Άγριλος και Κατάφουρκο.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι λουρονησίδες των λιμνοθαλασσών Τσουκαλιό και Λογαρού. Είναι και οι δύο πλούσιες σε όστρακα, μύδια, στρείδια, αχιβάδες που μεταφέρθηκαν από τα θαλάσσια ρεύματα. Σήμερα οι λουρονησίδες κινδυνεύουν από τη διάβρωση, γιατί έχουν αλλάξει οι συνθήκες κυκλοφορίας των νερών στον κόλπο, λόγω της δημιουργίας προβλημάτων από την κατασκευή υδροηλεκτρικών φραγμάτων. Έτσι παρατηρείται σημαντική μείωση στα οστρακοειδή, είδος που αφθονούσε κάποτε στον Αμβρακικό κόλπο.

Πέρα όμως από τις λιμνοθάλασσες Τσουκαλιό και Λογαρού υπάρχει και η λιμνοθάλασσα του Άγριλου. Αποτελεί τυπικό παράδειγμα μικρής λιμνοθάλασσας με περιοδικό εμπλουτισμό σε γλυκά νερά. Δημιουργήθηκε στα ανατολικά της Κόφτρανας από τη διάβρωση των βορειανατολικών ακτών του κόλπου. Πρέπει να σημειωθεί πως παρατηρείται μια ανανέωση των νερών, γιατί επικοινωνεί με τη θάλασσα μέσα από τέσσερα φυσικά ανοίγματα.

Αλιεία – Τρόποι ψαρέματος

Η ιδιαίτερη δομή του κόλπου είναι εξαιρετική και γι' αυτό προσελκύει ψάρια από το Ιόνιο πέλαγος. Οι ιδανικές συνθήκες, δηλαδή αυξημένη θερμοκρασία, μειωμένη αλατότητα, νερά πλούσια σε θρεπτικά άλατα προσελκύουν κέφαλους, λαβράκια, τσιπούρες και γλώσσες.

Από την αρχαιότητα οι ψαράδες έψαχναν να βρουν τρόπους για να παγιδέψουν τα ψάρια. Κάθε περιοχή παρουσίασε διαφορετικές τεχνικές με σκοπό την αποτελεσματικότερη αλιεία. Οι τρόποι ψαρέματος ήταν διαφορετικοί. Αν ψάρευαν στα εσωτερικά νερά ή στον κόλπο ακολουθούσαν τους παρακάτω τρόπους ψαρέματος:

ΦΩΤΟ: Β. ΜΑΛΙΣΙΟΒΑΣ

1) Στα εσωτερικά νερά

χρησιμοποιούσαν τη **Γυροβολιά**: Είναι πρόδρομος των καλαμωτών και τοποθετούνταν στα ανοίγματα των λιμνοθαλασσών. Δημιουργώντας ιχθυοπαγίδες στα στόμια ή στις μπούκες ψάρευαν πολλά ψάρια.

Διβάρια: Η λέξη «διβάρι» από τη ρωμαϊκή λέξη *vinarium* που σημαίνει ζωοτροφείο. Τα διβάρια κατασκευάζονταν στα ανοίγματα που επικοινωνούσαν με τις λιμνοθάλασσες. Τα κατασκεύαζαν σε σχήμα V και τα έφτιαχναν με καλάμια. Οι περίφημες καλαμωτές πλέκονταν μεταξύ τους με βούρλα ή με ψαθιά. Έτσι τα ψάρια παγιδεύονταν και πολλαπλασιάζονταν. Οι παραδοσιακές καλαμωτές χρησιμοποιήθηκαν μέχρι τη δεκαετία του 80.

Βάρδιες – Βωλκοί: Στις λιμνοθάλασσες ο βωλκός δένεται στις λεγόμενες βάρδιες, με δύο σχοινιά πάνω σε ποντισμένους ξύλινους πασσάλους, αντίθετα προς το θαλάσσιο ρεύμα που έρχεται από άνοιγμα της λιμνοθάλασσας. Χρησιμοποιείται κατ'εξοχήν για χέλια αλλά και για γωβιούς και γαρίδες.

Καμπάνα: Στήνεται στις όχθες των ποταμών. Ένα δίχτυ επιφάνειας 10-12 μ. τεντώνεται με δύο ευλύγιστα ξύλα καμπτόμενα χιαστί, τοποθετημένα πάνω από την επιφάνεια του νερού σε σημεία περάσματος ψαριών. Το δίχτυ παραμένει για κάποιο χρονικό διάστημα στο βυθό και στη συνέχεια σηκώνεται απότομα, αιχμαλωτίζοντας τα ψάρια που βρίσκονται μέσα στα νερά του ποταμού.

Γρούπος: Μεγάλο ορθογώνιο δίχτυ με βαρίδια στη μία του πλευρά, το οποίο συγκρατείται από δύο ξύλινα δοκάρια και τεντώνεται μέσα στη λιμνοθάλασσα. Είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικό όταν τα ψάρια «πατώνουν» ή «λασπώνουν».

Συρτή: Με αυτήν ψάρευαν κέφαλο χρησιμοποιώντας μια μπάφα, δηλαδή ένα δόλωμα. Είναι παραλλαγή του γρούπου.

Καλαμίδα: Πολλά καλάμια μπηγμένα στο βυθό, κατάλληλα δολωμένα. Τοποθετούνταν σε περιοχές από τις οποίες περνούσε το χέλι και δολώνονταν κυρίως με μικρή μουρμούρα.

Ευλόδιχτο: Έτσι ονομαζόταν ο τρόπος κατά τον οποίο οι ψαράδες κύκλωναν μία περιοχή με τα πριάρια και άπλωναν τα δίχτυα τους. Οι ελεύθεροι αλιείς σχημάτιζαν ένα δεύτερο κύκλο. Όσα ψάρια διέφευγαν τα καμάκωναν.

2) Τρόποι ψαρέματος στον κόλπο

Νταλιάνι: Αυτός ο τρόπος ήρθε από τη Μ. Ασία το 1922. Το Νταλιάνι εγκαθίσταται σε ορισμένες θέσεις περάσματα. Εκεί στήνεται μια παγίδα με δίχτυ. Υπάρχουν δύο παρατηρητήρια φτιαγμένα με δοκάρια από τα οποία ελέγχεται η κίνηση των κοπαδιών, που κατευθύνονται στην παγίδα. Η όλη επιτυχία στηρίζεται στον παρατηρητή που δίνει το σινιάλο, όταν πλησιάζει το κοπάδι.

Πυροφάνι: Έτσι λέγεται το πριόρι που βγαίνει μετά τη δύση του ήλιου στις ρηχές περιοχές του Αμβρακικού, εξοπλισμένο με λάμπα ασετυλίνης.

Τράτα: Η τράτα ήταν δίχτυ μήκους 750 μέτρα και ριχνόταν σε βάθος 30 μέτρων. Έπειτα το έσερναν τα καΐκια. Η τράτα οργώνει το βυθό γι' αυτό και σήμερα έχει απαγορευτεί. Αξίζει να σημειωθεί πως κάθε τράτα σε κάθε ριζιά έπιανε γύρω στα πενήντα με εκατό κιλά ψάρια.

Πεζόβολος: Κυκλικό δίχτυ με βαρίδια σε όλη την περιφέρεια το οποίο σχηματίζει σακούλα. Χρησιμοποιείται για τα ρηγά νερά. Ρίχνεται στη θάλασσα και όπως σηκώνεται παγιδεύονται τα ψάρια μέσα στη σακούλα.

Επίσης άλλοι τρόποι είναι **οι βωλκοί, ο Γρύπος και η Τρίαινα.**

ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΑΡΑΧΘΟΥ ΑΡΤΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

«Παραδοσιακή αλιεία – Διβάρια στον Αμβρακικό»

ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

Η εγγύτητα του ΚΠΕ στον Αμβρακικό κόλπο, ο μεγάλος αριθμός των λιμνοθαλασσών (Αγρίλος – Λογαρού – Τσουκαλιό – Ροδιά κλπ), η καθημερινή μας επαφή με τους αλιείς, τα περιβαλλοντικά προβλήματα, μας έκαναν ν' αποφασίσουμε το σχεδιασμό και την υλοποίηση του προγράμματος με τον παραπάνω τίτλο.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Το πρόγραμμα θα υλοποιείται από μαθητές Δημοτικού – Γυμνασίου και Λυκείου.

1. Οι μαθητές θα μελετούν και θα καταγράφουν τρόπους αλιείας στον Αμβρακικό άλλοτε και τώρα.
2. Οι μαθητές θα ερευνούν, θα μελετούν την ύπαρξη αλιευμάτων στον Αμβρακικό και θα πληροφορούνται για τη μείωσή τους. Θα ερευνούν κυρίως τις αιτίες μείωσης της ιχθυοπανίδας.
3. Θα ερευνούν, θα μαθαίνουν και θα προβληματίζονται για τους τρόπους αποκατάστασης της πανίδας.
4. Θα πληροφορούνται, μέσα από συνεντεύξεις, τα περιβαλλοντικά οφέλη από τις δράσεις των ανθρώπων πάνω στη μείωση της ρύπανσης του νερού.
5. Θα γίνονται οι μαθητές ενημερωμένοι και περιβαλλοντικά υπεύθυνοι πολίτες.

ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

A. Γνωστικοί :

- Να γνωρίσουν τη λιμνοθάλασσα και πώς δημιουργήθηκε.
- Να πληροφορηθούν για την τεχνική των διβαριών.
- Να ενημερωθούν για τον τρόπο διαχείρισης της ιχθυοπανίδας μέσα από τον παραδοσιακό τρόπο αλιείας.

B. Συναισθηματικοί:

- Να ευαισθητοποιηθούν από τις αλόγιστες ενέργειες των ανθρώπων, οι οποίες επιβαρύνουν το περιβάλλον δημιουργώντας τελικά πρόβλημα και στον ίδιο.
- Να συνειδητοποιήσουν ότι δεν τους ανήκουν τα πάντα.

Γ. Ψυχοκινητικοί:

- Οι μαθητές, δουλεύοντας σε ομάδες, να μάθουν να συνεργάζονται.
- Ν' αναπτύξουν την ικανότητα της παρατήρησης και της έρευνας.
- Να ενθαρρυνθούν, ώστε να εκφράζονται ελεύθερα και δημιουργικά.

Δ. Άλλοι στόχοι:

Να μάθουν ν' αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και να συνειδητοποιήσουν πόσο σημαντικό ρόλο μπορούν να παίξουν στην επίλυση περιβαλλοντικών προβλημάτων.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΙΑΣΤΑΣΕΩΝ

Περιβαλλοντική διάσταση:

Μέσα από την εκπόνηση του προγράμματος οι μαθητές διαπιστώνουν και τη ρύπανση που υφίσταται ο Αμβρακικός, η οποία έχει προκαλέσει ίσως και ανεπανόρθωτη ζημιά στον υγρότοπο.

Οικονομική διάσταση:

Είναι απαραίτητο οι μαθητές ν' αντιληφθούν ότι η σωστή διαχείριση του Αμβρακικού συμβάλλει στην οικονομική αναβάθμιση της περιοχής.

Πολιτιστική διάσταση:

Η Κόρραινα με το ιστορικό λιμάνι και τα παραδοσιακά κτήριά της, στα οποία στεγάζεται το ΚΠΕ, βοηθούν τους μαθητές να στέκονται με σεβασμό απέναντι και στο ανθρωπογενές περιβάλλον.

Τοπική – Εθνική – Παγκόσμια διάσταση:

Οι μαθητές έχουν την ευκαιρία ν' αντιληφθούν και ν' αγωνισθούν σε τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο, ενώνοντας τη φωνή τους με άλλους συνανθρώπους τους πάνω στη Γη που έχουν τις ίδιες ανησυχίες και προβληματισμούς με τελικό σκοπό να σωθεί ο Πλανήτης και να ζήσουν σε πιο ανθρώπινο, πιο φιλικό περιβάλλον.

ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Για την υλοποίηση του προγράμματος έχει επιλεγεί η μέθοδος project.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- A. Δραστηριότητες μέσα στην τάξη.
- B. Δραστηριότητες για μελέτη στο πεδίο.

A. Δραστηριότητες μέσα στην τάξη (αίθουσα προβολών):

1. Αυτοπαρουσίαση και αλληλογνωριμία μαθητών και συνοδών εκπαιδευτικών με τα μέλη της παιδαγωγικής ομάδας.
2. Παρουσίαση του θέματος (βιντεοπροβολή)
3. Ανάλυση βασικών εννοιών (υγρότοπος, βιοποικιλότητα, ευτροφισμός κλπ.)
4. Χωρισμός σε ομάδες.
5. Επίσκεψη στα Μουσεία Αλιείας και Φυσικής Ιστορίας.

B. Δραστηριότητες στο πεδίο:

Στο περιβαλλοντικό μονοπάτι, το οποίο σχεδιάστηκε από την παιδαγωγική ομάδα, θα γίνουν στάσεις για συγκεκριμένες δραστηριότητες.

Πρώτη στάση: Οι μαθητές πληροφορούνται τα ιστορικά στοιχεία της Κόπραινας.

Δεύτερη στάση: Συμπληρώνουν το φύλλο εργασίας με τα είδη των απορριμμάτων.

Τρίτη στάση: Ενημερώνονται, με συνέντευξη από αλιείς στο Διβάρι «Άγριλος», για τον τρόπο λειτουργίας του. Φωτογραφίζουν – βιντεοσκοπούν – κρατούν σημειώσεις στα σημειωματάριά τους.

Τέταρτη στάση: Μετρούν και πειραματίζονται, συλλέγουν όστρακα κλπ., παίζουν το παιχνίδι της βιοσυσσώρευσης.

Επιστροφή στην τάξη

Εργαστηριακή δραστηριότητα:

Παρατηρούν στα μικροσκόπια – στερεοσκόπια, παρακολουθούν την προβολή της βιντεοσκόπησης, που έχουν κάνει στο πεδίο.

Δημιουργικές δραστηριότητες:

- Αποδελτιώνονται οι πληροφορίες και οι συνεντεύξεις.
- Ζωγραφίζουν, κατασκευάζουν, ταξινομούν τα ευρήματα, γράφουν κείμενα κλπ.
- Ετοιμάζουν το παιχνίδι ρόλων.

Παρουσίαση εργασιών

Αξιολόγηση του προγράμματος για τον έλεγχο επίτευξης γνωστικών και συναισθηματικών στόχων.

Ο ψαράς με την απόχη του

Κ.Π.Ε. ΑΡΑΧΘΟΥ ΑΡΤΑΣ**ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1**

Μαθητής/τρια.....

Σχολείο.....

Ημερομηνία.....

Βρίσκω τι είναι και το ζωγραφίζω

Ζει στο νερό!**Δεν έχει πόδια ούτε φτερά!****Δεν έχει λέπια μα κολυμπά και γλιστρά!****Μοιάζει με ερπετό που ζει στη στεριά!****Τι είναι;**

Κ.Π.Ε. ΑΡΑΧΘΟΥ ΑΡΤΑΣ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

Μαθητής/τρια.....

Σχολείο.....

Ημερομηνία.....

Χαρακτήρισε ως σωστό (Σ) ή λάθος (Λ) το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων.

- Υπάρχουν ποτάμια που χύνονται στον Αμβρακικό και τον εμπλουτίζουν με θρεπτικά συστατικά.
- Ο Αμβρακικός προστατεύεται με τη συνθήκη RAMSAR.
- Στον Αμβρακικό υπάρχει μεγάλος αριθμός από πέστροφες.
- Το μεγαλύτερο βάθος του Αμβρακικού είναι 10 μέτρα.
- Η λίμνη του Πουρναρίου επηρεάζει τη θερμοκρασία και την αλατότητα του κόλπου.
- Ο πεζόβολος είναι ομαδικός τρόπος ψαρέματος.
- Οι περιοχές Άρτας, Πρέβεζας και Αιτωλ/νίας βρέχονται από τον Αμβρακικό κόλπο.
- Ο τρόπος ψαρέματος της Τράτας απαγορεύεται στον Αμβρακικό.

Ψάρεμα γαρίδας

ΦΩΤΟ: Δ. ΠΑΠΑΡΟΥΝΗΣ

Κ.Π.Ε. ΑΡΑΧΘΟΥ ΑΡΤΑΣ**ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3**

Μαθητής/τρια.....

Σχολείο.....

Ημερομηνία.....

1. Πώς αναπνέουν τα ψάρια στο νερό;
2. Ν' αναφέρετε μερικά είδη ψαριών που υπάρχουν στον Αμβρακικό κόλπο.
3. Από τι κινδυνεύουν τα ψάρια;
4. Γράψτε ορισμένα χαρακτηριστικά των ψαριών!
5. Γιατί πρέπει να τρώμε ψάρια;
6. Μπορείς να ζωγραφίσεις ένα ψάρι;

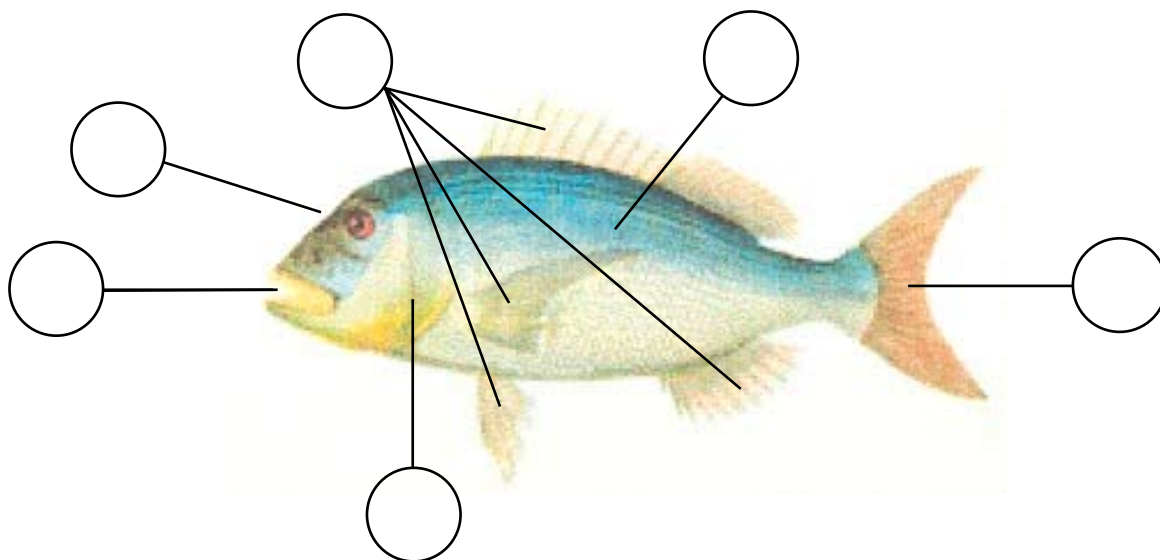
Τόνοι**ΦΩΤΟ: Δ. ΠΑΠΑΡΟΥΝΗΣ**

Κ.Π.Ε. ΑΡΑΧΘΟΥ ΑΡΤΑΣ**ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4**

Μαθητής/τρια.....

Σχολείο.....

Ημερομηνία.....

Μορφολογία Ψαριών**Βάζω τον κατάλληλο αριθμό στον αντίστοιχο κύκλο :**

1. Είναι το τιμόνι (πηδάλιο) του ψαριού
2. Μ' αυτά αναπνέει το ψάρι
3. Τα χρησιμοποιεί για να προστατεύεται και να γλιστρά
4. Μ' αυτό το όργανο προσλαμβάνει την τροφή του
5. Τα χρησιμοποιεί για ν' αντιλαμβάνεται το χώρο (και το χάρο!!)
6. Μ' αυτά κολυμπάει

Κ.Π.Ε. ΑΡΑΧΘΟΥ ΑΡΤΑΣ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 5

Μαθητής/τρια.....

Σχολείο.....

Ημερομηνία.....

Σχηματίζω την ακροστιχίδα του διβαριού

Δ _ _ _ _ _

Ι _ _ _ _ _

Β _ _ _ _ _

Α _ _ _ _ _

Ρ _ _ _ _

Ι _ _ _ _ _

1. Η λουρονησίδα μέσα στον κόλπο μοιάζει σαν ένα μεγάλο
2. Το λιμάνι της Κόπραινας θεωρείται
3. Στο λιμάνι της Κόπραινας συναντάμε πολλές
4. Το διβάρι που επισκεφθήκαμε ονομάζεται
5. Οι ντόπιοι αποκαλούν τη λουρονησίδα
6. Κωμόπολη που βρίσκεται απέναντί μας (αντίστροφα)

Παραδοσιακό διβάρι

ΦΩΤΟ: Π. Δ. ΖΙΩΒΑΣ

Κ.Π.Ε. ΑΡΑΧΘΟΥ ΑΡΤΑΣ**ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 6**

Μαθητής/τρια.....

Σχολείο.....

Ημερομηνία.....

Υπογράμμισε τη σωστή λέξη από την παρένθεση που ταιριάζει στην αντίστοιχη φράση.

- Έτσι λέγεται το πριάρι που βγαίνει μετά τη δύση του ήλιου στον Αμβρακικό για ψάρεμα (πυροφάνι, καμπάνα).
- Το κυκλικό μανομένο δίχτυ, με βαρίδια σε όλη την περιφέρεια που σχηματίζει σακούλα, ονομάζεται (συρτή, πεζόβολος, γρύπος).
- Η μικρή επίπεδη βάρκα για μικρά βάθη ονομάζεται (Γατζάο, τρεχαντήρι, πριάρι)
- Στα διβάρια των λιμνοθαλασσών, στους βωλκούς παγίδευαν (τις τσιπούρες, τις γαρίδες, τα χέλια)
- Οι θαλάσσιες πλωτές μονάδες εκτροφής ψαριών ονομάζονται (Χελοδίβαρα, ιχθυοκλωβοί)
- Η αλόφιλη βλάστηση χαρακτηρίζει τους (αλμυρόβαλτους, γλυκόβαλτους).

Κ.Π.Ε. ΑΡΑΧΘΟΥ ΑΡΤΑΣ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 7

Μαθητής/τρια.....

Σχολείο.....

Ημερομηνία.....

Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λιμνοθάλασσας

Λ _ _ _ _ _

Ι _ _ _ _

Μ _ _ _ _ _

Ν _ _ _ _

Ο _ _ _ _ _

Θ _ _ _ _ _

Α _ _ _ _

Λ _ _ _ _ _ _ _ _ _

Α _ _ _ _

Σ _ _ _ _ _

Σ _ _ _ _ _ _ _ _

Α _ _ _ _

Κορωνησία

ΦΩΤΟ: Α. ΠΑΠΑΡΟΥΝΗΣ

- Είδος ψαριού που ζει στον Αμβρακικό.
- Το ψάρι στην καθαρεύουσα ονομάζεται
- Τα καλαμάρια, οι σουπιές και τα χταπόδια ανήκουν στην οικογένεια
- Το ψάρεμα με πυροφάνι γίνεται τη
- Βασικό υπόστρωμα στις λουρονησίδες είναι τα
- Τα αρμυρίκια είναι
- Κάνει νόστιμο το φαγητό.
- Οι λιμνοθάλασσες χωρίζονται από τον Αμβρακικό με
- Είναι εργαλείο που ψαρεύουν.
- Είναι νόστιμο και ωφέλιμο ψάρι του Αμβρακικού.
- Τα χρησιμοποιούν στ' αγκίστρια οι ψαράδες.
- Η Κόπρανα ανήκει στο νομό

Κ.Π.Ε. ΑΡΑΧΘΟΥ ΑΡΤΑΣ**ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 8**

Μαθητής/τρια.....

Σχολείο.....

Ημερομηνία.....

Γράψτε ανθρώπινες δραστηριότητες που παρατηρούνται στην περιοχή μας.

1

2

3

4

.....

.....

ΦΩΤΟ: ΚΠΕ ΑΡΑΧΘΟΥ

Κ.Π.Ε. ΑΡΑΧΘΟΥ ΑΡΤΑΣ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 9

Μαθητής/τρια.....

Σχολείο.....

Ημερομηνία.....

Ακονίζω το μυαλό μου:
{Κυκλώνω τη σωστή απάντηση.}

1. Πουλί που ζει αποκλειστικά στον υγρότοπο του Αμβρακικού.
 - α). Το χελιδόνι
 - β). Ο αργυροπελεκάνος.
 - γ). Το σπουργίτι.

2. Φυτό που συναντάμε στον υγρότοπο της περιοχής μας.
 - α). Πλάτανος.
 - β). Πορτοκαλιά
 - γ). Αρμυρίγια.

3. Τι θα πρέπει να κάνουμε για να μειώσουμε τα κουνούπια στον υγρότοπο;
 - α). Να ψεκάσουμε με ισχυρά εντομοκτόνα.
 - β). Να τοποθετήσουμε κουνουποπαγίδες.
 - γ). Να φέρουμε πολλά βατράχια και χελιδόνια να τα εξαφανίσουν.
4. Ο υγρότοπος της περιοχής μας σχηματίστηκε από:
 - α). Τα σκουπίδια που έριχναν εδώ και χρόνια οι άνθρωποι αλόγιστα.
 - β). Από τις προσχώσεις των ποταμών.
 - γ). Από τα αρχαία ναυάγια.
5. Τα ψάρια του Αμβρακικού κινδυνεύουν περισσότερο από:
 - α). Τους ψαράδες.
 - β). Τα υδρόβια πουλιά.
 - γ). Τ' απόβλητα και τα λύματα.
6. Τα πουλιά του Αμβρακικού κινδυνεύουν περισσότερο από:
 - α). Τους κυνηγούς.
 - β). Το άσχημο και υγρό κλίμα της περιοχής.
 - γ). Τα φυτοφάρμακα.
7. Τα δελφίνια προξενούν σοβαρές ζημιές στα δίκτυα των ψαράδων γι' αυτό:
 - α). Πρέπει να τα κυνηγάμε.
 - β). Να θανατώνουμε τα μικρά για να εξαφανιστεί το είδος.
 - γ). Ν' αποζημιώνει η πολιτεία τους ψαράδες για τις ζημιές που προξενούν.
8. Τα ψάρια στον Αμβρακικό μειώθηκαν σε σχέση με παλιά γιατί:
 - α). Οι άνθρωποι τρώνε περισσότερα ψάρια.
 - β). Υπάρχει ρύπανση των νερών.
 - γ). Μειώθηκε ο χώρος που ζούνε.
9. Τι θα ήταν καλύτερο να κάνουμε στον υγρότοπο της περιοχής μας;
 - α). Ν' ασχολούμαστε με το παράνομο ψάρεμα;
 - β). Ν' ασχολούμαστε με το λαθραίο κυνήγι;
 - γ). Να παρατηρούμε τα πουλιά;

Κ.Π.Ε. ΑΡΑΧΘΟΥ ΑΡΤΑΣ**ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 10**

Μαθητής/τρια.....

Σχολείο.....

Ημερομηνία.....

Εκφράζω ελεύθερα τη σκέψη μου:

1. Αυτό που μου αρέσει πολύ εδώ είναι ...

2. Αισθάνομαι άσχημα στον υγρότοπο του Αμβρακικού όταν αντικρίζω ...

3. Αισθάνομαι πολύ ωραία στον υγρότοπο όταν ...

4. Επιθυμώ να ζήσω όλα μου τα χρόνια κοντά στον υγρότοπο για ...

5. Κάνω κι εγώ μια ευχή για τον υγρότοπο που με φιλοξένησε σήμερα ...

6. Γράφω ό,τι άλλο μου έκανε εντύπωση ...

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

«Η αλιευτική παράδοση στον Αμβρακικό κόλπο» Υπουργείο Γεωργίας / Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Άρτας / ΕΤΑΝΑΜ- Τμήμα Περιβάλλοντος Πανεπιστημίου Αιγαίου, 2001

Διβάρι

ΦΩΤΟ: Δ. ΠΑΠΑΡΟΥΝΗΣ

Η Παιδαγωγική - Συγγραφική Ομάδα του ΚΠΕ Αράχθου

Ελπιδοφόρος Ιντζέμπελης - Υπεύθυνος του ΚΠΕ

Γιάννης Στάμος - Αναπληρωτής Υπεύθυνος

Βάσω Μαλάκου - Μέλος

Αντιγόνη Μπότη - Μέλος

Μαρία Ντάμα - Μέλος

Γιάννης Πλούμπης - Μέλος

Κωνσταντινιά Καψάλη - Μέλος

ΦΩΤΟ: Π. Δ. ΖΙΩΒΑΣ

Στο ΚΠΕ Αράχθου υπηρέτησαν παλαιότερα οι εκπαιδευτικοί:

Βασίλης Σακκάς - Υπεύθυνος
Γιάννης Χρόνης - Υπεύθυνος
Γιώργος Σόφης - Αναπληρωτής
Κώστας Μπέλος - Μέλος
Νίκος Χρήστου - Μέλος
Βαγγέλης Τζόκας - Μέλος

ΦΩΤΟ: Π. Δ. ΖΙΩΒΑΣ

ΦΩΤΟ: Δ. ΠΑΠΑΡΟΥΝΗΣ

Παραδοσιακό διβάρι

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΔΗΜΟΣ ΑΡΑΧΘΟΥ
Κ.Π.Ε. ΑΡΑΧΘΟΥ ΑΡΤΑΣ

Κόπραινα, 47 100 Άρτα • Τηλ. - Fax: 26810 69654, 69683
E-mail: kpeart@sch.gr • <http://kpe-arach.art.sch.gr>

ISBN: 978-960-89839-3-9